

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 2/1990-91 med anledning av ltl Christina Hedman-Jaakkolas m.fl. hemställningsmotion till landskapsstyrelsen om revidering av landskapslagen om åtgärder för begränsning av tobaksrökningen.

Landstinget har den 23 mars 1990 inbegärt lagutskottets yttrande över motionen. Utskottet, som hört landskapsläkaren Birger Ch. Sandell, får härmed anföra följande.

Enligt motionärernas åsikt borde landskapslagen om åtgärder för begränsning av tobaksrökningen (52/78) i vissa avseenden göras strängare. Motionärerna anser vidare att övervakningen av lagen samt upplysningen om tobaksrökningens skadeverkningar borde effektivieras.

Lagen syftar till att nedbringa tobaksrökningens skadeverkningar på folkhälsan samt öka trivseln och välbefinnandet för icke-rökarna. I detta avseende innehåller den restriktioner beträffande försäljning och användning av tobak. Bland annat får tobaksprodukter säljas endast till den som fyllt 16 år. Tobaksreklam är förbjuden. Lagen föreskriver vidare förbud mot tobaksrökning i kommunikationsmedel och olika lokaler dit allmänheten äger tillträde. Övervakningen av lagstiftningen åvilar landskapsstyrelsen och hälsonämnderna. Landskapsstyrelsen och folkhälsoförbundet skall även bedriva upplysningsverksamhet om tobakens skadliga verkningar.

Tobaksrökning utgör tillsammans med alkoholmissbruk ett av de största hoten mot folkhälsan. Det finns ett klart statistiskt samband mellan å ena sidan tobaksrökning och å andra sidan överdödlighet i hjärt- och kärlsjukdomar samt vissa cancersjukdomar. På senare tid har man även blivit allt mera medveten om den passiva rökningens faror.

Undersökningar i riket har visat att tobaksrökningen avsevärt gick ned efter det lagstiftningen om begränsning av tobaksrökningen tillkom på 1970-talet. På senare tid har dock en ökning av tobakskonsumtionen ånyo kunnat noteras. Samtidigt förefaller det som om särskilt rökningen bland ungdom ökat. Det finns därför enligt utskottets mening orsak att inrikta upplysningsarbetet om tobakens skadeverkningar mot i synnerhet olika ungdomsgrupper. Utskottet har erfårit att landskaps-

styrelsen förfogar över medel som kan användas för genomförande av olika kampanjer. Utskottet noterar i sammanhanget att FN antagit en konvention om barnens rättigheter, enligt vilken barn bland annat skall skyddas från sådana kommersiella åtgärder som kan vara skadliga för hälsan. Som barn definieras konventionen alla under 18 år. Mot bland annat denna bakgrund har framförts förslag att åldersgränsen för förbud att sälja tobaksprodukter till minderåriga kunde höjas från 16 till 18 år.

Utskottet understryker vikten av att bestämmelserna om begränsning av tobaksrökningen i olika slag av lokaler iakttas och att utmärkningen av rökfria utrymmen är effektiv. Eftersom övervakningen främst skall utföras av de kommunala hälsönämnderna kan det finnas orsak att se över de direktiv som från landskapsstyrelsen lämnats till nämnderna.

I sin hälsopolitiska redogörelse till landstinget (Ls medd. nr 2/1988-89) återgav landskapsstyrelsen de hälsopolitiska mål för Europa som WHO antagit. En minskning av dödligheten i hjärt- och kärlsjukdomar respektive i cancer med minst 15 procent för personer under 65 år uppställs som mål som bör uppnås före år 2000. WHO vill vidare i alla medlemsländer år 1995 kunna notera en klar ökning av sunda levnadsvanor såsom exempelvis icke-rökning.

I det miljöpolitiska handlingsprogram som landskapsstyrelsen hösten 1989 överlämnade till landstinget (Ls medd. nr 1/1989-90) ingår ett avsnitt om luftvård. Bland åtgärdsförslagen anges en översyn av landskapslagen om åtgärder för begränsning av tobaksrökning. Enligt vad utskottet inhämtat avser landskapsstyrelsen att som underlag för den översynen samla uppgifter rörande tobakskonsumtion, rökvanor i olika åldersgrupper, sjukdomstillstånd relaterade till tobaksrökning med mera.

Landskapsstyrelsen har den 1 november 1990 utfärdat en plan för ordnandet av social- och hälsovården i landskapet Åland under åren 1991-1995. Som ett särskilt direktiv för hälsoövervakningen anges att övervakningen av försäljningsbegränsningar och reklamförbud på tobaksvaror skall ökas och effektiveras. Vid de regelbundna inspektionerna i livsmedelsaffärer och -kiosker skall samtidigt bestämmelserna angående tobaksvaror följas upp.

Som ovan framgår har landskapsstyrelsen i olika sammanhang noterat tobaksrökningens skadliga effekter. Eftersom en översyn av lagstiftningen dessutom finns på landskapsstyrelsens program föreslår utskottet att motionen förkastas. Utskottet

R e s e r v a t i o n .

Lagutskottet har med sitt betänkande nr 2 1990-91 beslutat förkasta hemställningsmotionen nr 49/ 1989-90 angående revidering av landskapslagen om åtgärder för begränsning av tobaksrökningen (52/78). Vi undertecknade har röstat emot förslaget om ett direkt förkastande av motionen och har därefter ansett, att även om landskapsstyrelsen utan en direkt hemställan från landstingets sida avser att inleda en översyn av stadgandena om strängare begränsningar av tobaksrökningen, hade det varit bra om landstinget i motiveringen uttryckligen hade klargjort i vilka avseenden man åtminstone skulle önska skärpning av restriktionerna att var som helst och när som helst pina icke- rökarna med tobaksrök.

Sålunda anser vi att betänkandets motivering i varje fall hade bort avslutningsvis kompletteras ännu med följande ord: " I synnerhet borde landskapsstyrelsen i den nya lagen inarbeta begränsningar i rökarnas rätt att utsätta andra människor för tobaksrök inte allenast i sådana utrymmen som nu finns med i den nuvarande lagen utan därutöver också i sammanträdesrum och i andra arbetsrum som inte är öppna för allmänheten men där flere personer vistas, såframt inte samtliga närvarande personer i dessa rum uttryckligen medgivit att tobaksrökning må förekomma. Lämnat medgivande skulle när som helst få återkallas

Mariehamn, den 19 november 1990

Karin Andersson
Karin Andersson

Jan-Erik Lindfors
Jan-Erik Lindfors